

Templomos kirándulás és Nagyheti áhítat

2015. március 31.

A lélek eledele az áhítat, itt merít erőt a szeretetmunkához. Az áhítat áthatja az érzelemlágot, tisztít és erősít. A napi elmélyülés kiegészíti a nagy ünnepek szent eseményeit. Jézus élete, halála olyan esemény volt, amely máig érezteti meg-rázó hatását. A Nagyheti áhítatunk túlmutat az iskolakapun, őseink emlékét keresi, hogy beléjük kapaszkodva vonuljunk Mesterünk, idevezítőnk, Melkizédek rendje szerinti főpapunk elé.

Azért kell jól megismernünk a kis hegyek-dombok között eldugott kápolnákat, templomkákat, mert eleink áhítatának módja, formája, rítusa és szentsége csak akkor válik lelki realitássá, ha végigjárjuk azt az utat, amelyet ők is rendszeresen megtettek, a falutól a templomhoz felkapaszkodtak, rendszeres zarándokutakon szinte folyamatos lelki életet éltek.

Hajnalban a házaspár az ajtó előtt imával köszöntötte a „szép piros hajnalt, kibem Mária nyugoszik...”, étkezés előtt és étkezés után imádkoztak, ha megszólalt a déli harangszó, megálltak a munkában és imádkoztak. Kérték az áldást, ha munkához láttak, hálát adtak, ha befejezték.

Adjon Isten jó napot, így köszöntek, Fogadj Isten magának is, így fogadták. Kifinomult lélekkel remekműveket alkottak a szövőszéken, a hímző asztalon, az ácspadon, az üllő mellett, s az élet minden mozzanatában, beleértve a nevelést is.

A rimajánosi, karaszközi, babaréti, orlajtőreki templomban őseink ott voltak, a lélekmeleg működött, vártak minket, gyöngéden tereltek a lélek belső útjára, a Szent Királyi Szék felé, a Magos mennyországba.

Szent István falvakban építtette a templomokat, rendelete szerint. Karaszkozó, Babarét és Orlajtőrek túlnőtt ezen a rendelkezésen, s ősidők óta szent hely volt mindhárom, akár épület, akár kő, akár egy bálvány jelentette ezt a szakralitást.

Égi zene hangjai az útirányt segítik elő és a kis kegyhelyeken, mint Molnár Ferkó lakodalmán a csillagok muzsikáltak.

Azért szeretünk ott énekelni, mert jó csatlakozni az Ő nótájukhoz. Mert amit énekelünk, a népdalok és magyar istenes énekek, nemes örök-

ségünk, – nem véglegesen, hanem hitbizományba – amit kötelező továbbadni.

K a r a s z k ó valahol Ótátrafüred körül van. Temploma torony nélküli erődtemplom, különálló XVIII. századi fa haranglábbal. Polgári erő állította helyre és tartja fenn. Amikor megköszöntük, hogy megnézhetjük, azt válaszolták, hogy „részük-ről a megtiszteltetés”. Szent László legendája szinte épségben megmaradt. Köpenyes Mária balról őrzi a Szentélyt, Mihály arkangyal jobbról. A Szentély a pateszi - pap - király révületének szent helye volt. Nagy lelkierejű hősök repültek lélekben madárszárnyon az égi mezőkre, a tündérpálotába.

Karaszközi templom (Internet)

A bokáig érő hóban bukdácsolva körbe jártuk a templomot, mert kívül, – mint sok régi templo-

mon, pl. Csetneken is – Szent Kristóf freskója látható. Én mindig Nimruddal azonosítottam Szent Kristófot, mert szkíta öltözékben ábrázolták. Valami kis igazság lehet ebben, mert II. János Pál őt is törölte a szentek névsorából, mint Szent Györgyöt.

A férfitemplom női párját Babaréten találtuk meg. Ennek mennyezeti kazettái őrzik Isten virágoskertjét, amelyet a Szent Babba örömeire ültetett. Ezüstös-világoskék alapon, vörös paszpartúrával, ahány kazetta annyi féle virág, pompázatos szépségű, finom és szerelmes kedvű, de mégis méltósággal tündöklő virágok.

A babaréti templomkának sincs tornya, egy bájos, épített harangláb helyettesíti. Ennek olyan alakja van, mint az „Eme szól” mondat értelmű képjelnek.

Babaréti
harangtorony

L 32

EME, BABA
SZÓL
KINYILATKOZTAT

A Szövetség tábláján és a haza Kimérésének tábláján is szerepel ez a képjel. Mesebeli szép fekvésű helyen van ez a kis templom. Selyemrét, patak, illa-berek, van itt minden, ami a boldogsághoz kell. Az ember számára a Mennország képét a mese idézi meg, s Tündér szép Ilona világgá teszi szemléletessé. Tündér Ilona, Magyar Ilona a szépség titkának őre. Köszönjük a kivételes eseményt, hogy a titkok palotakertjébe bepillanthattunk.

Orlajtőrek fazsindelyes temploma egyszerűségében is arányos, vonzó épület. Kazettái fantáziával megfestett oktató és gyönyörködtető képek, mindennek együttesen van egy félre nem érthető és ősi hagyományú nevelő jellege amelyen, mint szivárvány a friss mező felett, átível az Istenisztelet lelki emelkedettsége. Sem virágos kazettáit, sem a csontvázakat, sem Szent György „idilljét” nem fogom elfelejteni soha. S ha rá gondolok is mosolyra fakaszt.

Orlajtőreki fazsindelyes templom (Internet)

Mint a bódvai templom a Boldva partján úgy épült a rimajánosi bencés apátság és templom a Rima partján. A Rima szó a régi Kál nyelvben Istenanya egyik neve, mint aki rímel a folyóhoz, a vízhez (‘a’ vizet jelent). Itt is őrizték egy ideig a Halotti Beszédet. Ez fejedelmi templom. Kazettáira a honfoglalók címereit festették. Szentélyében imponálóan és remekművesen magyar szent királyok és királykisasszonyok hatalmas képei vannak.

Rimajánosi bencés apátság

ESEMÉNYEK

Oltárképe, mint egy kinagyított iniciálé Jézus megkeresztelését ábrázolja és keresztelő Szent Jánost. Magasan, a szentek felett egy díszítő képsor látható, világos alapon a szkíták rozsdabarna színével. Egymás mellett életfák sorozata. Mind hasonló, mégis különbözik egymástól. Látjátok feleim szümtükkkel, ilyenek vagyunk, hasonlóak, de nem ugyanolyanok. Különbözőek, de nem ellentétesek. Egymásnak nem ellenfelei, hanem kiegészítői. Itt, ezen a szent helyen mondtuk el Isten-tiszteletünket, áhítatos Passiókat.

Kovács Imre lelkészünk Lázár testvérének, Máriának példáján figyelmeztetett arra, hogy Krisztusért hozunk áldozatot, amikor jó ügyért, jókor, jót teszünk. Rostás László a Miatyánk értelmét tanította, minden helyszínen kimerítő alapos-sággal egyetemi előadásokat tartott, mint a regőlő ludi magiszterek a korai időkben.

Hampó József: Miskolci Passió

Énekelt PhS Kékes Zsuzsa ének tanszékvezető és Fister Mária Magdolna magyarságkutató. Zongorán kísért a szerző.

Hampó József dalfűzért írt Jézus életéről zongorakísérettel. Több hangszer is szerepet kapott a műben, trombita, kornett, klarinét, nagybőgő. Rimajánosiban maga a szerző játszott a Feltámadás c. kórus-jelenete előtt egy hatásos trombitaszólót.

Az edelényi Izsó Józsefnétől tanult népi imádságokat és szent énekeket dolgozta fel. Kiegészítette saját dalaival, egyszólamú kórusműveivel.

Kiemelkedő értéke művének, hogy saját dalai finoman kapcsolódnak a népi imádságokhoz, énekekhez, úgy éreztük, hogy egy töről fakadtak.

Rimajánosiban a ciklusból előadták Jézus családfáját (Világtenger közepében...), a Hajnali jelenést (Hajnal, hajnal, szép piros hajnal kiben Mária nyugoszik...), a Kálvária jelenetet: Jézus elítélését, meghurcoltatását, keresztre feszítését, és az „Egy csepp vére elcseppent...” kezdetű dalt a gloriomos angyalokkal.

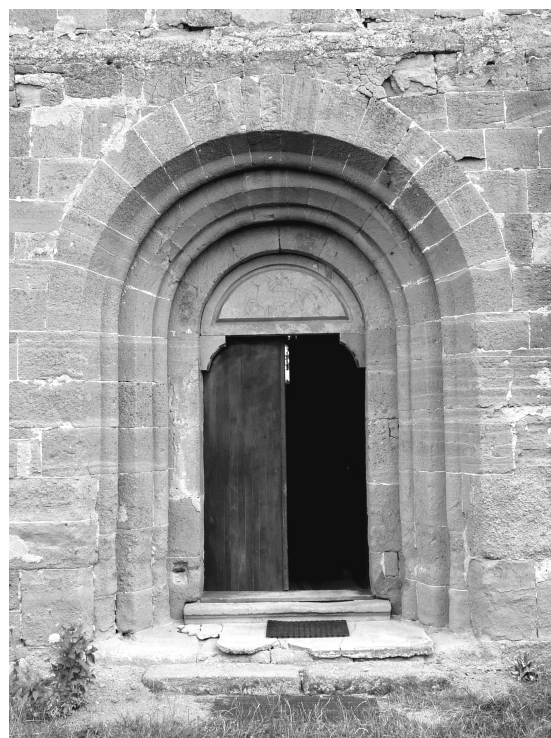
A Mária siralmát nagyon szépen énekelte PhS Kékes Zsuzsa, a római katona dalát maga a szerző adta elő, és PhS Kékes Zsuzsa kísért zongorán. A Feltámadás kórusmű szárnyaló dallamával fejezték be a Miskolci Passiót.

A középkorból ránk örökített áhítat kerített hatalmába. Egy magyar hangvételű Passiót hallottunk, ahol

a hatást nem a keresztre feszítés szcenikája hozza meg, hanem a dalokban elmondott fájdalom.

Megérettük, hogy az áhítat, a művészet és a tudomány együtt él lelkünk mélyén. Köszönjük a lelkészeknek az együttműködést, a tudást és az élményt.

Fister Mária Magdolna állította össze és vezette a kirándulást, ő az idén végez és kap PhS fokozatot. Előadásai, melyeket egy-egy helyszínen tartott, tudást, műveltséget, nagy szellemi előmenetelt sugároztak. Stílusa tiszta, beszéde ékes. Köszönjük a szép napot és Isten áldását kérjük munkájára.

Rimajánosi bencés apátság bejárati ajtaja

A kirándulás pontos útvonala

*Rimajánosi**Bencés Árpád-kori templom. Nagyheti áhítat.**Karaszko*

Ótátrafüred környékén Árpád-kori freskós templom (Szent László legenda, Szent Ilona a kereszt megtalálása, Szent Mihály, Köpenyes Mária stb.) Harangtorony.

Rimaszombati Városi Múzeum megtekintése

Petőfi szobornál koszorúzás

Babarét

Kazettás mennyezetes templom. Ezüstvilágoskék alapon, bordó keretben égi virágoskert virágai. Harangtorony.

Orlajtörek

Fazsindelyes, kazettás mennyezetű kis templom (pl. Szent György és a sárkány, Csontváz stb.)

„Isten áldja meg a magyart” kezdetű régi magyar nemzeti fohászt a Felvidéken született Fister Mária Magdolna énekelte nekünk, de szerencsére Kecskés András is leközlte egyik tanulmányában (Ósi Gyökér 2014. 1-2. sz.). Így hát kottával együtt tudjuk tovább adni.

Rimaszombatban III. 31-én a Petőfi szobor előtt énekeltük el, amelyet közösen megkoszorúztunk.

Isten áldja meg a magyart

Szurdokpüspöki
(Budai J. gy.)

3 Is - ten áld - ja meg a ma - gyart, tart - son ne - ve, míg a Föld tart!!

5 Pa - ra - di - csom ha - zá - já - ba' él - jen ö - rök bol - dog - ság - ban,

él - jen ö - rök bol - dog - ság - ban,

Töltse békével napjait, egyezve lássa fiait.
Tatár, török, s más ellenség minket meg ne rendíttessék,
Minket meg ne rendíttessék.

Isten áldja meg a magyart, tartson neve míg a föld tart.
Isten áldjon meg bennünket minden igaz magyar embert,
Minden igaz magyar embert.

Kőrösi Csoma Sándor tudományos konferencia

Kovácszna, 2015. április 9-11.

Művelődési rétegződések Euráziában és Közép-Európában

Érdekes színfoltja volt a konferenciának Szergej Botalov régész beküldött anyaga a „bajuszos” kurgánokról. A kurgánok erőteljes nomád népességről tanúskodnak az 5-8. században. A 100-150 m-es töltés (a „bajusz”) nem helyi kövekből, földből épült. Nyugat- és Északnyugat-Kazahsztán (Dél-Ural) – a kurgánok előfordulási helye – az orosz sztyeppéhez tartozik.

A megtartott előadások közül kiemelkedett Petkes Zsolt precíz régészeti összegzése, melyben a dunántúli temetők klasszikus honfoglalói (fegyveres mellékletet is tartalmazó) és köznépi sírjait mutatta be. A német szemlélet és a pánszlávizmus az utóbbiakat szlávoknak tekinthette, ugyanis „szakmailag lusta” akkori magyar régészek nem tartottak rájuk igényt.

A valóság az, hogy a fejlettebb dunántúli területek közigazgatási struktúrája miatt kisebb katonai erőforrásra volt szükség a működtetéshez, mint a Duna-Tisza közén és a Tiszántúlon. Ezért jóval kisebb a fegyveres mellékletű sírok aránya a dunántúli temetőkben. A köznépi sírokat kizárólag szlávoknak tekinteni tehát megalapozatlan álláspont.

Akik eljöttek /zárójelben előadásuk témaköre olvasható/:

Szabó Álmos /Hagyományunk, a szakrális királyság/

Modern, anyagelvű világunkban „illik megtagadni” a transzcendenciát, a beavatást, a beavató Koronát, a szakrális uralkodó /egykori és esetleges mai/ létét. Ez súlyos hiba!

Fehér András /Koronázási ékszereink és méretezésük/

Sudár Balázs /A bujdosó királyfi trónt szerez, avagy a hatalomgyakorlás mint speciális tudás/

Varga Géza /A székely rovásírás kőkori eredete/

Rumi Tamás /A nagyszentmiklósi kincsek rovásfeliratai/

Salgó Gabriella /A rovásírás tanítása és mai szerepe a nemzettudat erősítésében/

A Felvidéket Kovásznán Salgó Gabriella tanárnő képviselte – mellette Varga Csaba jogtörténész

Nagy Lajos /Rétyi Péter, a Rudimenta első ismert másolója/

Oláh Gál Róbert /Bolyai János a magyar nyelvőről/

Zsidai Zsuzsanna /A baskír-magyar kérdés/

Sántha Attila /Szklavínok és szkíták/

Szatmári Botond /Vallási rétegződések Tibetben/

Barta Zsolt /Barlaam és Jozafát legendája a Kazinczy-kódexben/

Petkes Zsolt /Regionális eltérések a honfoglalás-kori leletanyagban/

A honfoglalók viselete c. könyv bemutatója (szerzői: Sudár Balázs, Petkes Zsolt)

Somlai György /Világi irodalom – vallási irodalom/

Szász Tibor András /Az örmény egyház jelenléte és missziója az Etelközben/

Hajtó Péter /Az én Csomám/

Jakab Zoltán Csaba /Zen tündérkert Kőrösi Csoma Sándor tiszteletére/

Vízi Ildikó /Nyugat és Kelet találkozása Kőrösi Csoma Sándor életében/

Bérczi Szaniszló /A műveltség korai rétegei/

Varga Csaba /Ősnépeink jogszemlélete/

Csáji Koppány /A genetikai minták elemzésének nehézségei egy manysi adatgyűjtés kapcsán/

Bíró András Zsolt /A honfoglalás-kori népesség antropológiai struktúrája és keleti párhuzamai/

A Csoma-emlékérmet 2015-ben Bíró András Zsolt humánbiológus-antropológus kapta.

Bartha Júlia /Interetnikus kapcsolatok a táplálkozási kultúrában/

Bernád Ilona /Rétegződések a magyar népi orvoslásban és bábaságban/

Záhonyi András /A tények azonban makacs dolgok/

Czeglédi Katalin /Ősnyelvek viszonya Euráziában/

Kalmár István /A matematikai nyelvészet/

Szabó Lilla /Sass Brunner Erzsébet és Brunner Erzsébet festőnők helye az indiai művészetben/

Halász Péter /A székelyek migrációja/

Zajti Ferenc fotói indiai úttjáról (ifj. Zajti Ferenc bemutatója)

Hidán Csaba /Az íjászok szerepe a sztyeppe népek hadviselésében – előadás és bemutató/

Lezsák Gabriella /A Kaukázus térségének szerepe a magyar őstörténet kutatásában/

Akik nem jöttek el (előadásukat rövid felolvasásban ismertették):

Szergej Botalov (Cseljabinszk, Oroszország): A „bajuszos” /karölelő, áldásosztó/ kurgánok a türk korban

Kishor Kumar Tripathy (Delhi, India): Multikulturalitás Indiában

Angela Marcantonio (Olaszország): Magyar-türk kapcsolatok

Marác László (Hollandia): A csernátoni Vajda család története

Aradi Éva: A baktriai királyi szkíták

Bobay István: A magyar-portugál történelmi kapcsolatokról

Debreczeni Ákos: A zanglai királyi szentély *chab brjod-ja*

A konferencia házigazdájá, Gazda József remek munkát végzett: megszervezte a konferenciát, előkészítette a megjelent tanulmánykötetet, és nem mellesleg megrendezte Tamási Áron „Vitéz lélek” c. színelőadását, melyet a pénteki csomakőrösi gálaműsorban tekinthettek meg az érdeklődők.

Bérczi Szaniszló előadása a gyökrendszertani glottokronológiáról

Kovácsnai Körösi Csoma Sándor konferencia, 2014

Ismerteti: Záhonyi András

Bérczi Szaniszló fizikus-csillagász

Bérczi nemcsak az epikus emlék (pl. népmese), a mondat, a szó és a gyök szintjén, hanem mélyebb hierarchiaszinteken (hangértemény, hang) is vizsgálja a nyelveket.

„*A fogalomfejlődés szerepe a magyar nyelv kialakulásában*” c. előadásában (Kovácsna, 2014) többek között bemutatta a hangutánzás szerepét, a megismerési és szintézisreemtő „világmagyarázati szakaszokat” (a tudományágak „fejlődését”), a fogalomfejlődés „utólagos visszaegyszerűsítésé-

ESEMÉNYEK

nek” (a múltbeli állapot rekonstruálásának) lehetőségét. Ez utóbbi a magyar nyelv és a Czuczor-Fogarasi szótár (CzF) segítségével végezhető el.

A CzF szótár (1864-1872) kb. 110 000 szót és kb. 2300 gyököt tartalmaz. A németben csupán kb. 300 gyök¹ található, így az egész nyelvet átfogó mélyszerkezeti kutatás csak igen redukált módon végezhető el. Ezért (is) lépett a nemzetközi (indoeurópai) nyelvudomány a „külhasonlítás” irányába, s kezdte a szókészlet változásait vizsgálni, a természettudományos vizsgálati módszereket követve.

A szókészlet bomlását a **glottokronológia** vizsgálja², a radioaktív bomlás mintáját követve, a bomlási állandó (λ) és a felezési idő fogalmát is felhasználva. Célja, hogy minél pontosabban meghatározza az egyes nyelvek szétválásának korát.

A **gyökrendszertani** (etimonokra alapozott) **glottokronológia** az előbbinél tovább lép: a gyökök

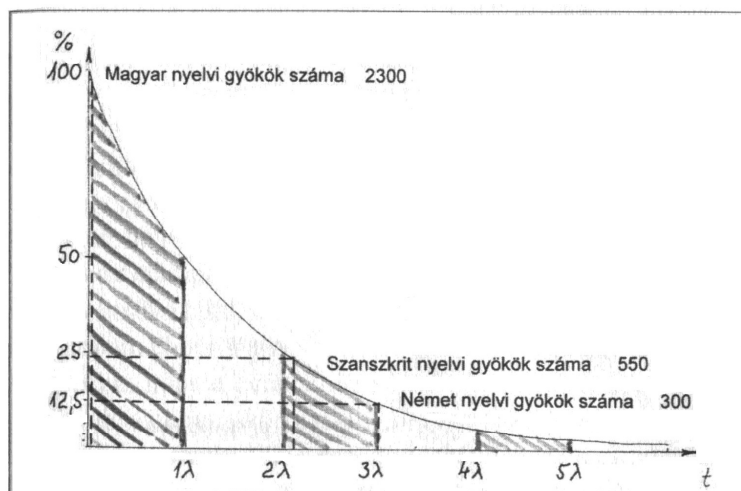
szintjén vizsgálódik. Célja, hogy fölállítsa a „**nyelvi rétegsorokat**”, majd ennek alapján **megadja a nyelvek relatív kronológiáját** (Götz L. 1994, Varga Cs. 2005, Bérczi Sz. 2012).

Így a szétválási korok becslésére a gyökök szintjén pontosabb eredményeket (becsléseket, közelítést) kaphatunk, mint a szavak szintjén.

A meglévő belső szerkezeti hierarchia biztosítja azt, hogy megtudjuk: **két, hasonló hangzású gyököt tartalmazó nyelv közül melyik a forrása a gyöknek**. Az a nyelv a forrás, amelyikben szélesebb gyök- és szóbokorral őrződött meg a gyök jelentése.

Az eljárás elvi alapja (axiómája): a belső szerkezetében szorosan szerveződött **gyöknyelv alapszókinccse kevésbé változik**, mint az a nyelv, amelyik idővel más szóképzési gyakorlatra tért át.

Az előbbi folyamatot egy exponenciális függvény segítségével írhatjuk le:

5. ábra. A magyar, a szanszkrit és a német gyökök a bomlási exponenciális görbén jellemző bomlási állandót határoznak meg. Jól megfigyelhető, hogy a (jó közelítéssel) felezési idő egységének választható szanszkrit-német bomlási távolságnak a magyar és a szanszkrit közötti bomlási távolság a kétszerese.

S. A. Starostin (1999) a latin és a gót nyelvek szétválásának korára kb. 4200 évet számolt. A glottokronológiai módszereket is alkalmazó R. D. Gray et al. (2011) az indoeurópai nyelvek szétválására már 8700 évet ad meg. Ezen adat felhasználásával a gyöknyelv szétszóródása kb. 26 000 éve kezdődött el.

¹ A szanszkritban kb. 550 gyök található meg.

² Alapműve M. Swadesh: *Lexico-statistic dating of prehistoric ethnic contacts*, 1952.

Győri Nagy S. (1999) a **hangmintázatok** (a beszéd kezdeti alegységeit), az embernek az előbbire hatást gyakorló belső érzeteit, a kísérő testmozdulatokat tárgyalja. Az ember a jelenségeket osztatlan ősi valóságukban ismeri föl. A természet hangmintázatai (pl. kutyaugatás, szélzúgás, bagolyhuhogás) közül választottak hozzájuk őseink nyelvi elemet (hangképletet). A rokon helyzetek felismerése, a gondolatársítás, az emlékezet vezet el végül az **érthető beszédhez**.

Bérczi a súrlódással járó jelenségekhez az **r**, a pattanáshoz a **p**, a recsegéshez, csörömpöléshez a **cs**, a lélegzétvételhez (kilégzéshez) a **h** hangot társítja. Így válik érthetővé, hogy a hörög, a horkol, a roppan, a csurog, a reccsen stb. szavaink hangalakja nem önkényes.

A **K-R** gyök és zöngés párja, a **G-R** érhető tetten a kör, körül, kerül, karika, karám, a görgő, gördül, gurít szavainkban (melyek együtt szóbokrokat /az-az összefüggő gondolati hálót, hálózatot/ alkotnak).

A **szín**beli hasonlóság is tetten érhető: pl. a **P-R** gyök van jelen a piros, pirít, pirkad, parázs, pörzsöl, a **V-R** a vér, vörös-veres, vörhenyes szavainkban (tehát magas fokú **rendezettség** figyelhető meg a hangalak és a jelenség, jelentés között).

Látható, hogy a magyar nyelv (még) őrzi azt a korszakot, amikor a hangutánzó kapcsolatokat fölismerték, s ennek nyomán hangképletek rokonságát adták vissza a nyelvben. Ez a folyamat vezetett el a gyökök világának kiteljesedéséhez.

Egy későbbi szakasz volt a gyökök szavakká, majd a ragokkal, képzőkkel, jelekkel kiegészített szavak mondatokká történő összekapcsolása. Ez

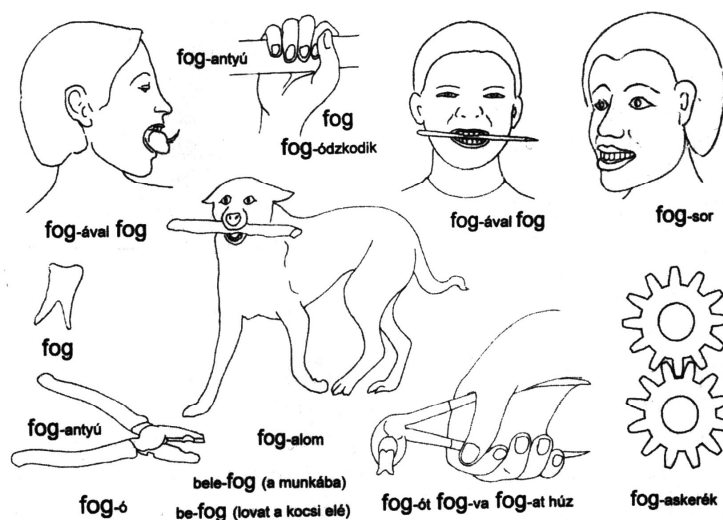
az „ismeretrendszer” **hatékonyabb** életet biztosított ősaink számára.

A **nyelvfjlődés** egyik állomása – a gyökök fogalomfejlesztő kiterjesztése **képek** segítségével – hiányzik a ma sokak által beszélt, élő nyelvek többségéből. A magyar nyelvben azonban megvan! A magyar az agynak mindkét féltékéjét egyszerre használja: a képiséget a jobb, a hangalaki logikát a bal agyfélteke őrzi és tartja mozgásban a beszéddel.

Anyanyelvünk tehát azért különleges, mert fejlődéstörténete a **fogalomfejlesztés története** is. Az élethelyzetekből levezetett fogalmak rendszerét a magyar nyelv mai gyökvilága is elevenen őrzi. A **fogunkkal** rágás és a kezünkkel **fogás** az előbbi képi kapcsolódás miatt azonos hangalakú a magyarban, vagyis **egy gyökhöz** tartoznak.

Találós kérdés: Melyik az a száj, amelyikben fölül 4 fog és alul 1? A kéz...

A **fog** egyrészt azt jelenti, hogy nem ereszt el (ebből lesz a fogoly szavunk), de az elfogadás, befogadás is belőle fejlődött ki.

2. ábra. Rajzok a fog gyök fogalombokrának kiterjedéséről (Bérczi, 2013b)

Bérczi ábrája a "fog" gyökről a 2014-es kovásznai tanulmánykötetben

Összefoglalás

A magyar nyelv gazdag hangutánzó szavakban, gyökökben, s ez lehetővé teszi, hogy a gyökglottokronológia segítségével a nyelvfjlődés né-

hány epizódját (az eddigieknél pontosabban) rekonstruáljuk.

A fogalmak és az azokat hangképekben megőrző gyökök közös őse a **kép**. A gyökvilág elhomályoso-

ESEMÉNYEK

---

dása, az elvontság szerepének erősödése fokozatosan fosztja meg a nyelvet az ősi kép megjelelésétől. A gyökvesztés és az elvontság erősödése talán a különböző nyelvű népek keveredésével kezdődött (lásd a hódításokat).

Az „elvesztett kép” azonban új fejlődési irányt hozott magával: az **absztrakciót**. Ennek nyomán egyfajta analitikus szemléleti irány fejlődött ki, mely (szemlélet)váltás elindította az indoeurópai nyelveket a mai **eredményességük** irányába. Ennek

ára az volt, hogy mélyszerkezeti áttekinthetőségük (transzparenciájuk) lecsökkent.

A nyelvfejlődés történetének mindkét szakaszát érdemes alaposan vizsgálni. Az **ősnyelv** kialakulása, felismerhetősége és az **absztrakció**, a **szavak változásának** (a hangátmeneteknek) a **vizsgálata** egyaránt hozzátartozik az **egyetemes művelődés-történethez**.

Bíró András Zsolt antropológus és Gazda József a Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület elnöke (Internet)

A konferencia résztvevői a Kőrösi Csoma Sándor szobor előtt Kovásznán (Internet)